

JPMM boshlang'ich ta'lim fani metodisti:

Eryigitova Maxfirat Maxmudjon qizi.

MAVZU: BOSHLANG'ICH TA'LIMDA LOYIHAGA ASOSLANGAN TA'LIMNING DARSLARDAGI SAMARADORLIGI

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida loyihaga asoslangan ta'lim metodikasini qo'llashning pedagogik va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Loyiha asosida o'qitishning o'quvchilarda mustaqil fikrlash, jamoaviy ishlash, amaliy faoliyatga jalb qilish kabi ko'nikmalarni shakllantirishdagi o'rni ochib beriladi. Misollar asosida loyihaviy ta'limni boshlang'ich sinflarda samarali tashkil etish yo'llari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, loyihaga asoslangan ta'lim, interfaol metod, mustaqil fikrlash, amaliy ko'nikma, innovatsion ta'lim.

*Eryigitova Maxfirat Maxmudjon qizi Primary Education Methodist at
Jizzakh Pedagogical Skill Center*

TOPIC: EFFECTIVENESS OF PROJECT-BASED EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION IN LESSONS

Annotation: This article analyzes the pedagogical and practical aspects of using project-based learning in the primary education system. The role of project-based learning in developing pupils' skills such as independent thinking, teamwork, and involvement in practical activities is revealed. Examples show approaches to effectively organize project-based learning in primary grades.

Keywords: primary education, project-based learning, interactive method, independent thinking, practical skills, innovative education.

Zamonaviy ta'lim jarayonining asosiy maqsadi o'quvchining bilim olish jarayonida faolligini oshirish, uni mustaqil fikrlovchi, ijodiy yondashuvga ega shaxs sifatida shakllantirishdan iborat. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi – shaxsning asosiy ko'nikmalari, o'rganishga bo'lgan munosabati va hayotiy qarashlari shakllanadigan davr hisoblanadi. Shu sababli, an'anaviy bilim berishdan ko'ra, faoliyatga yo'naltirilgan interfaol metodlarga ehtiyoj kuchaymoqda. Loyiha asosida o'qitish – ana shunday yondashuvlardan biridir. Loyihaga asoslangan ta'limning aniq boshlanish sanasini aniqlash oson emas. Uning asoschilari sifatida ko'pincha amerikalik o'qituvchilar Jon Dyui (loyiha usuli J. Dyui tomonidan ishlab chiqilgan “instrumental pedagogika”ni amalga oshiradi) va Uilyam X. Kilpatrik (bu o'qitish tizimiga birinchi batafsil tavsifni bergan olim) tilga olinadi. [1][2]. Amaliy mashg'ulotlar o'quv loyihalari doirasida amalga oshirildi, ular o'quvchilarning o'zlari maqsad qo'yishlari, yangi bilim va ko'nikmalarni egallash bilan bog'liq ishlarni rejalashtirishlari va amalga oshirishlari kabi harakatlar majmui edi. Ta'lim va kognitiv faoliyat o'quv mashg'ulotlari tizimi yoki yagona o'quv dasturi atrofida emas, balki aniq loyihalar asosida qurilgan.

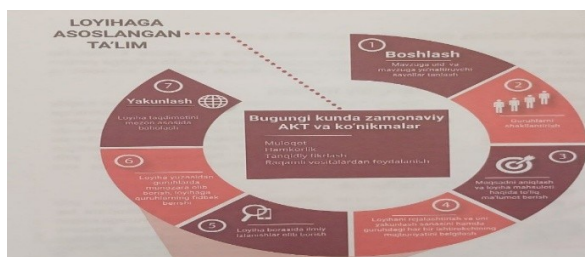
Loyiha asosidagi ta'limning nazariy asoslari:

Loyihaga asoslangan ta'lim bilim olishning samarali va qiziqarli usulidir. Unda ta'lim oluvchilar o'z hayotida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan kompetensiyalarini chuqurroq egallaydilar. Loyihaga asoslangan ta'limda ta'lim oluvchi passiv emas, faol bo'ladi, loyiha ularning qalbi va ongini o'ziga jalb qiladi va o'rganish uchun real hayotiy muammolar yechimini topishga undaydi. Loyiha so'ngida ta'lim oluvchilar mazmunni chuqurroq tushunishadi, o'rganganlarini eslab qolishadi va uni an'anaviy ta'limga qaraganda uzoqroq saqlashadi. Shu sababli loyihaga asoslangan ta'lim bilan mazmunli bilimga ega bo'lgan ta'lim oluvchilar o'zlari bilgan va qila oladigan narsalarni yangi vaziyatlarda qo'llashlari mumkin. Loyihaga asoslangan ta'limning asosiy g'oyasi – o'quvchilarning o'quv jarayonida mustaqilligini ta'minlash, ularni real

muammolar yechimi asosida bilim va ko'nikmalarni egallashga yo'naltirishdan iboratdir. Dastlab, bu metod o'quvchilarning amaliy faoliyatini tashkil etish orqali ularni o'z oldilariga maqsad qo'yishga, rejalar tuzishga va natijalarga erishishga o'rgatishni nazarda tutgan [3]. Ushbu metodning nazariy asoslari shuni ko'rsatadiki, loyihaga asoslangan ta'lim bilim olish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli ham qiladi. Unda o'quvchilar passiv emas, balki faol ishtirok etadi, ta'lim esa hayotiy muammolarning echiimi asosida amalga oshadi. O'quvchi loyihalar orqali mazmunni chuqurroq tushunadi, eslab qolish darajasi ortadi va bilimlarni yangi vaziyatlarda qo'llashga o'rganadi [4].

Loyihaga asoslangan ta'lim jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish, hamkorlikda ishlash, taqdimot qilish kabi kompetensiyalari rivojlanadi. Bu metod talabalar faoliyatini mustaqil tashkil etishga, ijodiy fikr yuritishga undaydi va shaxsiy mas'uliyat hissini kuchaytiradi. Mazkur metod o'z ichiga turli xildagi loyihalarni oladi. Ular faoliyat turiga ko'ra tadqiqot, ijodiy, rolli, amaliy va izlanishga yo'naltirilgan loyihalarga bo'linadi. Shuningdek, loyiha bir fanni yoki bir nechta fanlararo mavzularni qamrab olishi, natijasi aniqligiga yoki ko'p yo'nalishliligiga qarab tasniflanishi mumkin [4][5]. Boshlang'ich ta'limda ushbu metodning qo'llanilishi ayniqsa dolzarbdir. Chunki yosh o'quvchilarning psixologik va ijtimoiy rivojlanish xususiyatlari loyihaviy metod orqali samarali rivojlanadi. Loyihaviy faoliyat natijasida o'quvchilarda mustaqil axborot izlash, tahlil qilish, jamoaviy ishlash, muloqot qilish, ijodiy yondashuv va natijaga erishishga intilish singari ko'nikmalar shakllanadi [4].

Loyihalar predmeti va mazmuniga ko'ra, bir fan sohasini qamrab olgan loyihalar, fanlararo izlanishni talab etadigan loyihalarga ajratiladi. Bu loyihalarni shakllantirishda o'qituvchi biologiya sohasidagi muammoli, qiyin mavzularni olishi mumkin. Mazkur loyihalar biologiyani o'qitishda tabiiy fanlar, adabiyot, ma'naviyat, madaniyat, san'at va gumanitar fanlar bilan fanlararo bog'lanishni amalga oshirishga imkon beradi.

Loyihaga asoslangan ta'limning yetti bosqichi. [6].

Quyidagi loyihalarni amaliyotda qo'llash orqali loyihaviy ta'limning samaradorligini asoslash mumkin. "Tabiatni asraymiz" mavzusidagi ekologik loyiha doirasida o'quvchilar maktab atrofini obodonlashtirish ishlari bilan shug'ullanadilar, chiqindilarni qayta ishlash mavzusida taqdimotlar tayyorlaydilar. Ushbu loyiha orqali ularda ekologik bilimlar shakllanadi va tadbirkorlik ko'nikmalari rivojlanadi. "Sog'lom turmush tarzi" loyihasida esa o'quvchilar sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik va shaxsiy gigiyena qoidalari bo'yicha izlanishlar olib boradilar, o'z tadqiqot natijalarini plakatlari orqali ifodalaydilar. "Mening orzu kasbim" loyihasi doirasida o'quvchilar turli kasb egalari bilan suhbatlar uyushtiradilar, kasblar haqida ma'lumot to'plashadi va stendlar yaratish orqali o'z qarashlarini ifoda etadilar. "Mening kichik bog'im" loyihasi esa o'quvchilarning tabiiy fanlarga qiziqishini oshirib, ular xonada yoki bog'da o'simliklar ekish, ularni parvarish qilish bo'yicha amaliy ishlar olib boradilar. "Ranglar va shakllar olami" loyihasi davomida o'quvchilar turli ranglar va geometrik shakllar asosida kollajlar yaratadilar, bu orqali ularning estetik didi va ijodiy fikrlashi rivojlanadi. Ushbu loyihalar orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik, jamoada ishlash, amaliy faoliyatga jalb etilish va taqdimot ko'nikmalari shakllanadi.

Boshlang'ich ta'limda loyihaviy metodlardan foydalanish o'quvchilarda 21-asr ko'nikmalari – kreativlik, tanqidiy fikrlash, hamkorlik va kommunikatsiyani samarali shakllantiradi. Bu metod nafaqat o'quvchining bilim olish jarayonidagi faolligini ta'minlaydi, balki uni hayotga tayyorlaydi. O'qituvchilar loyihalarni o'quv dasturlariga integratsiya qilish orqali darslarning mazmunini boyitishi mumkin. Boshlang'ich ta'limda loyihaga asoslangan ta'lim usuli, o'quvchilarning

faol ishtirokini ta'minlab, ularga muammolarni hal qilishda yordam beradi. Ushbu ta'lim usuli orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etish, ijodkorlik, va jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyihaga asoslangan ta'lim o'quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi, bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi. Loyihalar orqali o'quvchilar real hayotdagi muammolarni hal qilish ko'nikmalarini egallaydi. Loyihaga asoslangan ta'lim ijodkorlikni rag'batlantiradi, o'quvchilar o'z g'oyalarini ishlab chiqishga va tanqidiy fikrlashga o'rgatadi. Loyihalar orqali o'quvchilar qaror qabul qilish jarayonini o'zlashtiradi va mas'uliyatni his qiladi. Umuman olganda, loyihaga asoslangan ta'lim boshqalar bilan hamkorlikda ishlash, ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, bu esa boshlang'ich ta'limda samaradorlikni oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kilpatrick, W. H. (1918). *The Project Method*. Teachers College Record.
2. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan.
3. Azizxo'jaeva, N. N. (2006). *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. Toshkent: Fan.
4. Axmedova, N., & Qurbonov, R. (2020). *Boshlang'ich ta'limda innovatsion metodlar*. Samarqand.
5. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2021). *Boshlang'ich ta'lim fanlari uchun metodik tavsiyalar*.
6. Yuksalish sari 45 daqiqa: N.Kuchkarova, M.Gadi, H.Burxonxo'jayeva va boshqalar: Toshkent 2024.